

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 403/2018-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. júla 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej, zo sudcu Miroslava Duriša a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a 2, čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 39 ods. 1 a 2, čl. 40, čl. 46 ods. 1 až 4, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, 2 a 4 a čl. 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, práv podľa čl. 2 ods. 1, čl. 3, čl. 5 ods. 1, čl. 6 ods. 1, čl. 13, čl. 14 a čl. 17 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práv podľa čl. 1 ods. 1 a 2 Protokolu č. 12 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práv podľa čl. 1, čl. 2, čl. 3, čl. 4 ods. 1 až 5, čl. 12 ods. 3 až 5, čl. 13, čl. 15, čl. 16, čl. 25 a čl. 28 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím uzneseniami Krajského súdu v Žiline sp. zn. 31 S 151/2017 z 23. februára 2018 a z 26. marca 2018 a rozhodnutím Centra právnej pomoci, Kancelárie Trenčín sp. zn. KaTN 20249/2017 z 29. novembra 2017, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. júna 2018 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou

namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a 2, čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 39 ods. 1 a 2, čl. 40, čl. 46 ods. 1 až 4, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, 2 a 4 a čl. 13 ods. 3 ústavy, práv podľa čl. 2 ods. 1, čl. 3, čl. 5 ods. 1, čl. 6 ods. 1, čl. 13, čl. 14 a čl. 17 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práv podľa čl. 1 ods. 1 a 2 Protokolu č. 12 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) a práv podľa čl. 1, čl. 2, čl. 3, čl. 4 ods. 1 až 5, čl. 12 ods. 3 až 5, čl. 13, čl. 15, čl. 16, čl. 25 a čl. 28 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím (ďalej len „dohovor OSN“) uzneseniami Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 31 S 151/2017 z 23. februára 2018 a z 26. marca 2018 (ďalej aj „napadnuté uznesenia“) a rozhodnutím Centra právnej pomoci, Kancelárie Trenčín (ďalej len „Centrum právnej pomoci“) sp. zn. KaTN 20249/2017 z 29. novembra 2017 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie Centra právnej pomoci“).

Zo sťažnosti a z pripojených príloh vyplýva, že napadnutým rozhodnutím centra právnej pomoci sťažovateľovi nebol priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci. Proti tomuto rozhodnutiu sťažovateľ podal správnu žalobu, ktorou sa domáhal jeho preskúmania, ako aj oslobodenia od súdnych poplatkov.

Krajský súd napadnutým uznesením (vydaným vyšším súdnym úradníkom, pozn.) z 23. februára 2018 zamietol návrh sťažovateľa na oslobodenie od súdnych poplatkov. Uznesenie mu bolo doručené 1. marca 2018 a lehota na podanie sťažnosti proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom plynula od 2. marca 2018 do 16. marca 2018 (piatok, pozn.).

Sťažovateľ podal elektronickou formou 19. marca 2018 sťažnosť proti uzneseniu o nepriznaní oslobodenia a v ten istý deň ju podal aj na poštovú prepravu v písomnej podobe. Spolu so sťažnosťou zaslal krajskému súdu elektronicky aj písomne návrh na odpustenie zmeškania lehoty na podanie sťažnosti s poukazom na veľmi závažné zdravotné ťažkosti, ktoré mu nedovoľovali vykonať procesný úkon včas. Uvedené tvrdenie nepodložil žiadnym dôkazom o trvaní prekážky počas plynutia lehoty.

Krajský súd napadnutým uznesením z 26. marca 2018 zamietol návrh sťažovateľa na odpustenie zmeškania lehoty na procesný úkon podania sťažnosti s odôvodnením, že nepreukázal konkrétne zdravotné ťažkosti trvajúce v rozhodnom období plynutia procesnej lehoty žiadnym dôkazom a iné závažné dôvody pre odpustenie zmeškania lehoty ani netvrdil. Uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 3. apríla 2018.

Prílohu sťažnosti tvorí aj kasačná sťažnosť sťažovateľa z 2. mája 2018 proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, ktorým bol zamietnutý návrh na odpustenie zmeškania lehoty (bez podacej pečiatky krajského súdu či potvrdenia pošty o podaní, pozn.). V súčinnosti s krajským súdom ústavný súd zistil, že kasačná sťažnosť bola predložená na konanie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) 22. mája 2018, pričom konanie o nej nebolo dosiaľ skončené a spis nebol vrátený krajskému súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uvádza:

„Sťažovateľ aj so svojou manželkou, sú ťažko zdravotne postihnutí občania SR, a pre svoje choroby, boli a sú odkázaní na sprievodcu a individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom. Týmto postihnutím sú obmedzovaní aj pri chránení si svojich, sústavne porušovaných základných ľudských práv a slobôd...

... centrum Trenčín opätovne vydalo dna 29. 11. 2017, rozhodnutie sp zn. KaTN 20249/2017, ktorým sťažovateľovi právnu pomoc nepriznalo.

S poukazom na uvedené skutočnosti, bol Sťažovateľ na preskúmanie protiústavného rozhodnutia centra právnej pomoci v Trenčíne sp. zn. KaTN 20249/2017 zo dňa 29. 11. 2017, nútený podať dňa 14. 12. 2017, ďalšiu žalobu krajskému sudu v Žiline vedenú pod sp. zn. 31 S 151/2017, pričom súd požiadaval aj o odpustenie súdnych poplatkov, čo mu súd uznesením sp. zn. 31 S 151/2017 zo dňa 23. 02. 2018, protiústavné zamietol. Sťažovateľovi, zrejme zo zaujatosti, protiprávne zamietol aj oprávnený návrh na odpustenie zmeškanej lehoty a dokonca neakceptoval ani kasačnú sťažnosť zo dňa 02. 05.2018, podanú súdu dňa 03. 05. 2018, resp. 07. 05. 2018 v zmysle poučenia v uznesení sp. zn. 31 S 151/2017 zo dňa 26. 03. 2018.

- *Výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s Ústavou SR...*

- *Nemožno tolerovať formalistický prístup, ktorým sa za použitia sofistikovanej argumentácie odôvodňuje zrejma nespravodlivosť. Všeobecný súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale sa od neho môže a musí odchýliť, pokiaľ to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z princípov, ktoré majú svoj základ v ústavne konformnom právnom poriadku ako významovom celku.*

- *Za situácie, keď sa najvyšší súd odchýli! od právneho názoru vysloveného v inom jeho rozhodnutí týkajúcom sa analogického prípadu, bolo jeho povinnosťou minimálne poukázať na už existujúce rozhodnutia v identických právnych veciach, ktoré vychádzajú z odlišných právnych názorov, a na tomto základe zdôvodniť, prečo sa od nich v teraz riešenej právnej veci odkláňa. Ak tak najvyšší súd neurobil, tak tým vážne spochybnil princíp právnej istoty...*

Rozhodnutie o návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov musí zodpovedať tomu, aby účastníkovi nebolo, len pre jeho majetkové a sociálne pomery znemožnené uplatňovať, alebo brániť svoje právo. Pomermi účastníka sú najmä pomery majetkové, tak aj rodinné, sociálne a zdravotné, ktoré nie sú len dočasnej, alebo prechodnej povahy a odôvodňujú záver, že poplatník nemôže splniť poplatkovú povinnosť, alebo že jej splnenie súd nemôže od neho spravodlivo žiadať...

Sťažovateľ hoci nemá právne vzdelanie, je presvedčený, že postupom a konaním, tak Centra právnej pomoci, Kancelária Trenčín, ako aj Krajského sudu v Žiline, nepriznaním mu nároku na poskytnutie právnej pomoci a oslobodenia od súdnych poplatková zamietnutím jeho žalobného návrhu, porušili jeho ústavné a základne ľudské práva a slobody zaručene nielen Ústavou Slovenskej republiky. Európskym dohovorom a medzinárodnými zmluvami OSN a Dohovorom o právach osôb zdravotne postihnutých, ale konali a rozhodovali v rozpore aj s Nálezmi a rozhodnutiami, či už Ústavných súdov, alebo Najvyšších súdov EÚ, dokonca aj s rozhodnutiami samotných súdov, ktorými bol Sťažovateľ za takých istých sociálnych, majetkových a zdravotných podmienok od súdnych poplatkov oslobodený, bola mu poskytovaná právna pomoc a boli rušené aj odmietavé rozhodnutia centier. To znamená, že sa jedná o nerovnaké zaobchádzanie a diskrimináciu Sťažovateľa, čo je neprípustné, navyše keď je ťažko zdravotne postihnutý a hrozí mu

infarkt. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že sťažovateľ má nárok na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov a taktiež aj na bezplatnú právnu pomoc. Keby tomu tak nebolo. Ústavný súd, ani iné súdy by mu právneho zástupcu neustanovili a nebol by oslobodzovaný od súdnych poplatkov...

Na základe vyššie uvedených skutočností, sťažovateľ požaduje v dôsledku protiústavného postupu pri rozhodovaní o nepriznaní právnej pomoci, odmietnutí oslobodenia od súdnych poplatkov a zamietnutí žalobného návrhu... priznanie finančného zadostučinenia vo výške 5 000 - Eur... Finančne zadostučinenie sťažovateľ zdôvodňuje prieťahmi v konaní a tým, že počas riešenia jeho civilnej veci je vystavený pocitom právnej neistoty, krivdy, nespravodlivosti, beznádeji, zúfalstvu, bezmocnosti, úzkosti, psychickým traumám a vážnym zdravotným problémom, predovšetkým infarktovým stavom... Ďalej si uplatňuje náhradu trov spojených s poštovným cestovným a kopírovaním listín potrebných ako prílohy k sťažnosti, cca 30 eur.“

Na základe citovanej argumentácie sťažovateľ navrhuje ústavnému súdu, aby po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie vydal nález, v ktorom vysloví porušenie jeho základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a 2, čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 39 ods. 1 a 2, čl. 40, čl. 46 ods. 1 až 4, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 2 ústavy, čl. 12 ods. 1, 2 a 4, čl. 13 ods. 3, práv podľa čl. 2 ods. 1, čl. 3, čl. 5 ods. 1, čl. 6 ods. 1, čl. 13, čl. 14 a čl. 17 dohovoru, práv podľa čl. 1 ods. 1 a 2 dodatkového protokolu a práv podľa čl. 1, čl. 2, čl. 3, čl. 4 ods. 1 až 5, čl. 12 ods. 3 až 5, čl. 13, čl. 15, čl. 16, čl. 25 a čl. 28 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím napadnutými uzneseniami krajského súdu a napadnutým rozhodnutím Centra právnej pomoci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

II.1 K namietanému porušeniu sťažovateľom označených práv napadnutým rozhodnutím Centra právnej pomoci

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť (a aj domáhal) využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy

pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Proti napadnutému rozhodnutiu Centra právnej pomoci o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci mohol sťažovateľ podať správnu žalobu, čo aj využil. O správnej žalobe bol oprávnený a aj povinný za splnenia všetkých procesných podmienok konania rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť v konaní o správnej žalobe sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný súd preto túto časť jeho sťažnosti smerujúcu proti rozhodnutiu Centra právnej pomoci odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

II.2 K namietanému porušeniu sťažovateľom označených práv napadnutým uznesením krajského súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov

Podľa § 152 ods. 1 Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) proti uzneseniu správneho súdu vydanému súdnym úradníkom, ktoré treba doručiť, je prípustná sťažnosť, ak ju tento zákon nevylučuje.

Podľa § 154 SSP sťažnosť musí byť podaná v lehote 15 dní od doručenia uznesenia na správnom súde, ktorý napadnuté uznesenie vydal.

Sťažovateľovi bolo napadnuté uznesenie doručené 1. marca 2018 a lehota na podanie sťažnosti proti uzneseniu uplynula 16. marca 2018 (piatok, pozn.).

Sťažovateľ podal sťažnosť proti uzneseniu po zákonom ustanovenej lehote 19. marca 2018 spolu so žiadosťou o odpustenie zmeškania lehoty, avšak krajský súd dôvody uvádzané sťažovateľom nepovažoval za preukázané a odmietol jeho návrh na odpustenie zmeškania lehoty.

Uznesenie o zamietnutí žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov tak nadobudlo právoplatnosť bez účinného vyčerpania všetkých sťažovateľovi dostupných opravných

prostriedkov, keď pre zmeškanie lehoty nepodal účinne sťažnosť proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Ústavný súd konštantne zdôrazňuje, že je oprávnený na preskúmanie zlučiteľnosti právnych účinkov napadnutých rozhodnutí so základným právom sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) až po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia všeobecného súdu, len za predpokladu vyčerpania všetkých dostupných opravných prostriedkov, ktoré sťažovateľovi právny poriadok účinne poskytuje na ochranu jeho základných práv.

Napadnuté uznesenie nadobudlo právoplatnosť bez efektívneho (včasného) uplatnenia opravného prostriedku sťažnosti, čo zakladá dôvod na odmietnutie sťažnosti ako neprípustnej.

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol túto časť sťažnosti sťažovateľa podľa § 25 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

II.3 K namietanému porušeniu sťažovateľom označených práv napadnutým uznesením krajského súdu o zamietnutí návrhu na odpustenie zmeškania lehoty na podanie sťažnosti

Sťažovateľ namieta aj porušenie označených práv napadnutým uznesením krajského súdu o zamietnutí návrhu na odpustenie zmeškania lehoty na vykonanie procesného úkonu.

Ústavný súd môže prijať sťažnosť na ďalšie konanie a meritórne o nej rozhodnúť až vtedy, ak príslušné orgány verejnej moci už nemajú možnosť poskytnúť ochranu ústavou garantovaným právam sťažovateľa. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na právny názor, ktorý tvorí súčasť jeho ustálenej judikatúry, v zmysle ktorého vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných právnych predpisov, neznamená samotné podanie oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom (IV. ÚS 177/05, IV. ÚS 142/2010, IV. ÚS 180/2010).

Z príloh a v súčinnosti s krajským súdom ústavný súd zistil, že proti tomuto napadnutému uzneseniu v zmysle jeho poučenia je prípustná kasačná sťažnosť, pričom sťažovateľ svoje oprávnenie podať kasačnú sťažnosť aj využil. Krajský súd kasačnú sťažnosť sťažovateľa z 2. mája 2018 postúpil 22. mája 2018 najvyššiemu súdu, ktorý do dňa predbežného prerokovania sťažnosti o nej nerozhodol.

Ústavný súd už vyslovil právny názor, že kasačná sťažnosť (hoci smeruje proti právoplatnému uzneseniu krajského súdu) predstavuje v okolnostiach sťažovateľovej veci účinný právny prostriedok, prostredníctvom ktorého následne najvyšší súd ako kasačný súd poskytuje ochranu jeho základným právam i právam zaručeným medzinárodnými zmluvami, ktorých porušenie sťažovateľ namieta v sťažnosti doručenej ústavnému súdu (III. ÚS 33/2018).

Navyše, prijatím tejto časti sťažnosti na ďalšie konanie by za popísaných okolností vznikol ústavne neakceptovateľný stav, keď by o rovnakej veci rozhodovali paralelne dva orgány súdneho typu (IV. ÚS 146/08, tiež IV. ÚS 15/09, IV. 64/2010 atď.).

Vyčerpanie prípustných opravných prostriedkov ako nevyhnutný predpoklad prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je naplnené až rozhodnutím o nich príslušným orgánom verejnej správy, nie ich samotným uplatnením (podaním, pozn.). Preto je potrebné sťažnosť adresovanú ústavnému súdu v opísanej procesnej situácii (sťažovateľ podal

kasačnú sťažnosť, o ktorej ešte nebolo rozhodnuté, pozn.) považovať za podanú predčasne, čo taktiež zakladá dôvod na jej odmietnutie ako neprípustnej.

Ústavný súd v nadväznosti na uvedené časť sťažnosti sťažovateľa, v ktorej namietal porušenie označených základných práv napadnutým uznesením krajského súdu o zamietnutí návrhu na odpustenie zmeškania lehoty, odmietol uplatnením zásady *ratione temporis* podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

Nad rámec uvedeného ústavný súd v súvislosti so žiadosťou sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu pre konanie poznamenáva, že nepovažoval za potrebné sťažovateľa odkázať na Centrum právnej pomoci, v ktorého kompetencii je prípadné ustanovenie advokáta sťažovateľovi, pretože vzhľadom na charakter uplatňovaných námietok by jeho sťažnosť ani po prípadnom doplnení splnomocnenia na právne zastupovanie sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom nebola spôsobilá na jej prijatie na ďalšie konanie, keďže ďalšiemu postupu ústavného súdu v konaní bránia neodstrániteľné procesné prekážky (v časti prípustnosť sťažnosti a v časti nedostatok právomoci ústavného súdu).

V závere ústavný súd dodáva, že vzhľadom na to, že odmietol sťažnosť sťažovateľa ako celok, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími v nej obsiahnutými návrhmi.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. júla 2018